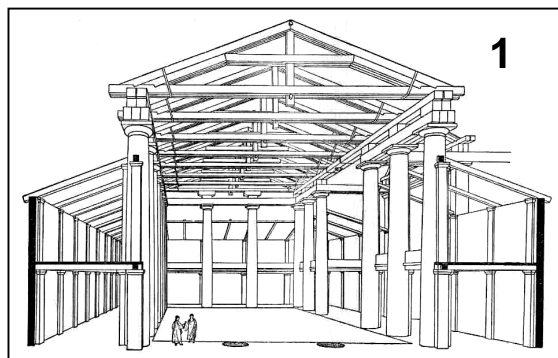

Odborná literatura z 1. století př. n. l.

Marcus Vitruvius Pollio, krátce Vitruvius, nebyl žádným slavným a vyhledávaným architektem. Jedinou jeho velkou stavbou byla bazilika ve městě Fanu (dříve Colonia Iulia Fanestris, jižně od San Marina, rekonstrukce na obr. 1). O jeho životě mnoho

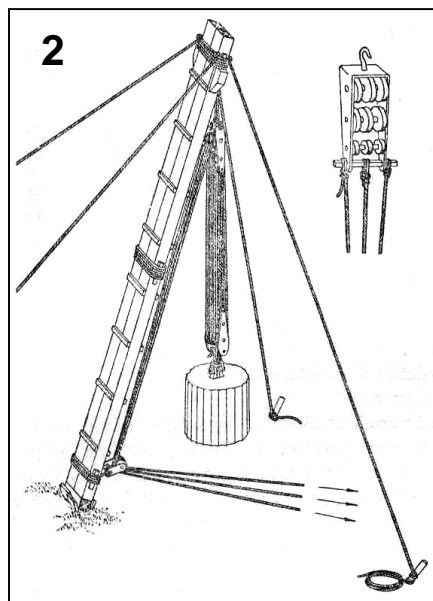

nevíme. Údajně byl synem architekta a dostalo se mu systematického vzdělání. Pravděpodobně sloužil ve Caesarově vojsku, kde měl mít na starosti obléhací stroje. Kolem roku 33 př. n. l. asi pracoval na stavbě římských vodovodů.

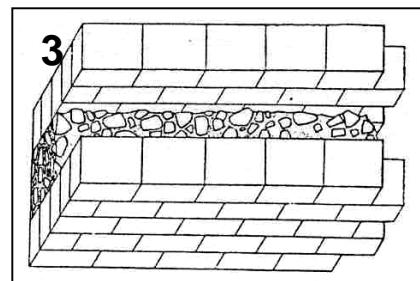
Ptáte se jistě, proč o něm mluvíme, když o něm nic nevíme! Vitruvius je autorem spisu, který jej uvedl do dějin a v jistém ohledu je aktuální dodnes. **De architectura libri decem** -

Deset knih o architektuře se jeho literární dílo jmenuje. Napsal je ve stáří, kdy byl finančně zajištěn na přímluvu Octavie, sestry pozdějšího imperátora Augusta (jemu své dílo také věnoval).

O čem jednotlivé knihy pojednávají (velmi zjednodušeně): V první knize pojednává autor o obsahu umění stavitelského a nutných znalostech, ve druhé pak o vývoji obydlí a stavebních materiálech. Třetí kniha je věnována stavbě chrámů, čtvrtá stavebním slohům, pátá patří světským stavbám (fora, baziliky, radnice, divadla atd.). Šestá kniha se zabývá obytnými domy, sedmá pak detaily, jako jsou podlahy, stropy, malba, barvy atd. Osmá kniha vysvětluje stavbu vodovodů a všeho, co s vodou souvisí, devátá měření času a hodinářství a desátá patří stavebním a válečným strojům (jeřáby, katapulty, beranidla aj.). Jednotlivé knihy mají jakýsi „historicko-moralistní“ úvod. Na obr. 2 je jeřáb podle Vitruvia, na obr. 3 jeden způsob římského zdění a na obr. 4 jeho realizace na zbytcích římského osídlení města Gortys na Krétě).

Vitruvius shrnul vědomosti své doby o disciplínách, do nichž se v minulosti nejvíce soustřeďovalo technické myšlení. Dílo je hutné, stručné - i díky tomu přežilo věky. Vitruviovy některé omyly (historické i místopisné) jsou spíše

zábavné, než aby snižovaly význam spisu. Ve středověku bylo dílo chápáno jako „zednická učebnice“, renesance objevila i historický a teoretický přínos - renesančnímu „univerzálnímu člověku“ (il uomo universale) konvenovala Vitruviova šíře záběru. Jeho tradice byla živá i v dobách baroku, klasicismu a empíru.

Před několika lety mě při podrobném čtení zaujaly některé zdánlivě samozřejmé Vitruviovy myšlenky.

Vitruvius, který čerpal z řeckých děl (dnes bohužel nedochovaných) a v duchu římské praktičnosti zahrnoval pod architekturu řadu jiných technických znalostí, chápal architekturu samotnou jako syntézu umění a techniky, která dotváří prostor, v němž žijeme. Úkolem architekta je tedy dotvořit prostor, který člověk obsáhne svými kroky, gesty apod., a vhodným prolnutím interiéru a exteriéru (sloupoví) vytvořit harmonický objekt. Rozměry počítal Vitruvius důsledně v řeckém duchu z modulů odvozených z rozměrů lidského těla (symmetriá

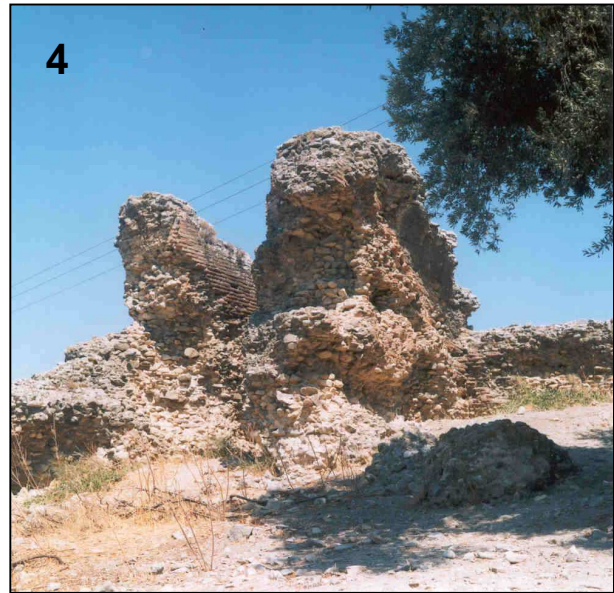
= učení o modulových poměrech a rozměrovém souladu). Při pohledu na některá zvěrstva socialistické „architektury“ by asi padl do mdlob. Uvědomme si, že i dřívější architekti někdy ignorovali pocity budoucích uživatelů. Např. olbřímí prostory školních budov z počátku století jakoby nepočítaly s tím, že do nich nastoupí děti (říkávám, že se tehdy kasárna, školy a ústavy choromyslných stavěly podle týchž plánů...).

Vitruvius vyzdvihuje význam systematického vzdělání (jako „jmění, které i při ztroskotání lodi může s člověkem plavat a zachránit se“), varuje před „vykrádáním knih předků“ (přejímání cizích myšlenek bez udání pramene) a před hanobením cizích děl. Pozastavuje se nad tím, že vládne protežování a „obíhání“ (myšleno vlivných příznivců), že „ve větší přízni jsou nedoukové než lidé vzdělaní“. Konstatuje, že se „nesluší závodit s nedoukou v obíhání“. Ach ano - také lamentuje nad tím, že spisovatelům a filozofům nejsou skládány tytéž pocty jako zápasníkům, kteří pěstují pouze své tělo, kdežto předešlí ducha celých generací...

Sám zdůvodňuje opomíjení své osoby jistou nevzhledností, malou průbojností a neochotou doprošovat se a „obíhat“ (už tenkrát zkrátka hledali "dynamické a flexibilní pracovníky příjemného zevnějšku...").

Použito:

VITRUVIUS. *Deset knih o architektuře*. Přel. A. Otoupalík. 1. vyd. Praha : SNKLHU, 1953.
Archiv autora

Ing. Josef Gruber

Publikováno ve Zpravodaji SPŠ strojnické, Plzeň v září 2001.